

NEOBAVEZNIH FUSNOTA

Već davno je zapaženo „naš jezik dovoljno pева зација је намерно учинјен да сваки zaljubljenik да би у певанju требало на, чекају да се определи позије (и не само он) носи траžiti „врхунак узитка“. то за њих: Velimir Živojinović-Massuka, Marko Ristić, Mladen Leskovac. Prvi zbog Medutim ако се реши „белката“ (Massukinog например) nije uspeo i sa poetskom retorikom Laze Kostića. Doza je okušana makako и оживљавања ненегованог квалитета српског језика. Drugi, nadrealistički avangardista u sebi некакву subjektivnu antologiju poetske реци свога народа, неosećајући терет објективних критеријума већ emotивну и мисаону близост са njome.

Trebalо bi прво и без размишљања поздравити прагнани тај натор Zorana Mišića да тај терет понесе на својим ледијама не поводећи се за сувишностима оног другог. Управо тако и мора Stekavši толико смисла за једном антологијом да преторијски број и лексику крејавајастав иjenog sastav-ativnost Kostićevu, зашто не

SAVA ŠUMANOVIC

CVEĆE

ljača i označi јасно определение његово пред заоставшином и звећанјем једне националне поезије. А свој став Mišić је рационално (и ако је тај начин један од најтеžih u антологичарском послу) формулисао у седам предимарних таčaka које га воде кроз теснace естетичких Scila i Haribda да би слух очистио од седимената успутних, а признатих често у врховне норме било од pozitivisticke tradicije ili larplariske estetike.

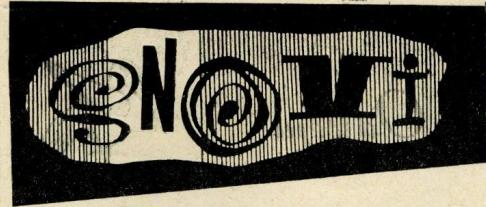
U izboru Mišić se na zavidan način oslobođio на- метljive melodike стиха jer

bismo допустили prisustvo nevezanog стиha u isto време, а који i данас kao спомен на већ изрећеној поезији u svojoj crvenoj svesci ostavi čest poetskurečenicu.

Krenemo li dalje Mišićev stav само окрнут beneficijama istoriskom kriterijumu odoleva inaće svakovrsnoj i unakrsnoj vatri. Istini na volju, osipa se она из зар- u njoj добили, u остalom, дјалог оруžја и свагда са позиција критикованих његових dijapazona Žarka Vasiljevića, Desanke Meksimo- вић i Skendera Kulenovića.

Iz istog razloga не bi bila suvišna ni još tri песника који iako raznoliki (polari-

(NASTAVAK NA 9 STR.)

TUDOR ARGEZI

Na severu postoji županija

Na severu postoji županija;
iz sela u selo, iz glasina, iz šaptanja,
Zna se da su pred raku
Kolena slomljena i ocu, i braći, i ujaku,
I braći po tetki, sa šurakom i bratućedom.
Svi su pomrli, svi redom.
I nemajuviše muške glave
Ni u jednom selu čitave.
Po neki člonica tek, ovde-onde, kao neka luda,
Geguca u nekom katunu, tuda,
Za tuluzinom, lutajući stazama,
I za iverjem, bogazama,
Gospo i gospodjice.
Jeo bi i balegu, ali nema ni mrvice.
Put je krcat obogaljenim psima,
Penušavim u magli kao od dima,
Čekajući povratak onog koji ne dolazi.
† veter još duva i rat je još na snazi!
Ali o ovome slobodno nije, pazi,
Da pričaju ni mama, ni sestre, ni žena,
Niti je na to misao dozvoljena;
Jer si ili špijun ili prodana duša pakla.
Gospoda iz Bukurešta, sa kućama od stakla,
Vesela su, jer na svaku stranu
Imaju zemlju krstovima zasejanu.

1943

A oči tvoje?

A oči твоје? Crne ili отворене, зелене или плаве,
Zaloge ne znam kakvih svedočanstava.
Koliko se vedrih stihija potrese duboko
Da bi ti јасне сlike споља iskrse u oku?
Kakva se misao, s kakvim rečima da kaže udostojila
Kako se iz krvi čudo nevidjeno pojaviло?
Kroz kakva se neobična čudesna i zamisljana snene
U koštici pojaviše takve stvari skupocene?
U trepavici, što poput lista dunje mirše,
Pojavi se smaragd i nema ga, safir je i nije više.
Zar je mucanje наше u stanju da pojima
Kakve uspomene ноћи preostale iz vasejlenskih visina,
Pavši na zračak dugi, zvezdani, od zlata,
Sklopiše se u tebi u dva камена draga,
Gospo, čiji me osmeh obespojkova i sleduje?
U pogledu ti tinjanjući modra se vlas magle pojavljuje.
Daleko je vrlo do vodene skramice,
Ma da ti se lepota poput vrbine ističe.
Slušaj, ono što маšta verovati ne da
Jeste da igračka sa kapcima još i gleda.
Čuješ? Razumeš? Može li se видeti прšlen неки зар?
Onda je u pitanju telo, a ne dar
Plamen drugi, volja, izgaranje vruće
Koje dolazi i odlazi, kao baklje putujuće.
Заšto je smaragd zaplakao при шаптанju u andante
Violine, две сузе prekrile дупле дјиманте?
Razume. Ne znam ako, zaludjen od реčи,
Stvar ova има још места да се у памет i kreće.

Početak sumnje

Takodje i mozak kao da ljudski nije,
Komad pećene gline i kosti pa da misao iznije.
Kako? trup sam od sebe, od zemlje i gline,
Pa da zna šta ustezanje, šta ljubav ili samilosć čine?
Često ponižen tolikim pitanjima i mislima teškim
U „čula“ si se rasparčao da se oprostis s njima.
Njihova je stvar da svako sluša, čuje ili miriše,
Pet ih je, ne jedno jedino, dosta i previše.
Ništa medju njima? Miris i jezik samo i više ništa?
Šta imam, šta nema, sumnja, a i tajna, ostaje ista.
Šta još glavu da lupamo da pogodimo?
Nije li bolje sve samima njima da prepustimo?
Povučen u vrtlogu tišine savršene,
Kažem obuzet njima: Ja, Meni, Moj i Mene.
Zajedno sa sedefom nepca što pokvareno je
Izgubljeno je bezazleno prvo devičanstvo moje.

Iz poeme „Pesma čoveku“ (1955)

A, e, i, o, u,

Da otpočnem brojenje.

Otvori celu šaku. Pruži palac k meni.
Više udaljen i gibak među četiri ostala
I zbratimljen s njima, u stranu stoji kao mamuza mala.
Kada ovi dohvate da dršku sekuru i pokrenu ruku
Savije se i ispruži, praveći im kuku.
Zovemo ga velikim, ali ne za to što je najveći,
Već stoga što ostalima poslušnost nameće.
Njegova je dužnost, što mu i spoljašnjost odaje,
Da čoveka pretstavi celog i potpis mu izdaje.
Od hrpe velike, ni glava, niti on u celosti.
Niti lik mu, ne nalaze se dva puta isti.
Da pismo naučili nisu, pradedovi i deda s njima
Potpisali bi povelju s njim, sa zaglavcima.
Drugi na ruci je prst koji pokazuje
Cilj naredbe i tužbu na sudu očituje.
Razlikuje u gomili, preti i kara za svašta,
Iznosi na video grešku ili je prašta.
Srednji je bezbržni svedok i može
Da lenjo sve ostalo pomaže.
Hladan je, kasni žurba ga sustiže
Smirenje, volju nema i duži je,
I odvojen od duše i pameti svoje
On je kao šeširima i kišobranima drška što je.
Četvrti voli, kada muštuluke nosi,
Da za drugariču devicu isprosi.
Dar poklonjenja lepoti i smedjoj kosi
On zlatne lisice kao dokaz nosi
Na sjaj iz prsta odgovara u oku varnica
Koju je izazvao osmeh ženina lica.
Peti, istanjen, manji, na repu će da mu se svidi,
Miran što niko neće hteti da ga vidi.
Zadubljen, s knjigom na krilu, ukoso se nalegao,
A rapsod bi mu potajno lako vršak stegao.
Još jedan zadatak čista lepota ima:
Da se razmahuje kada času kucneš u svatima.
Neka se teši kepec čiji je nokat voštan
Kao krijušč riblja, beličast i lagani,
Jer proleće mu stavљa, nakalemjen na platnu,
Najvatreniji i najsetniji dar u mesecu martu.

Iz poeme „Pesma čoveku“ (1955)

Preveo sa rumunskog Radu FLORA

Prave muke su nastale mojih drugova, jer za mene Mira navodi neke detalje iz biografija poznatih pisaca. Odjednom me je jakim glasom zapitala:

— Da li se tebi nešto slično dogodilo?

— Ne, odgovorio sam.

— Baš ti se ništa slično ne dogodilo?

— Baš ništa, rekao sam.

— Pa da, pa da, mrmlijala je Mira.

Uvidjao sam da joj ne mogu jednom sažetom rečenicom objasniti u čemu se sastoji pisanje priča. Ona je slegala ramenima, pučila usne, gledala nešto ispred sebe... Posle dužeg razmišljanja kraj njenog nemirnog čutanja, saznao sam nešto drugo.

Kao što sam rekao, kad god bi me Mira zapitala kako sam, ja sam odgovarao da sam dobro i ona je sagleda jedan drugi život. Osim sveta na dnu mora, voleo sam Miru i često sam prekidao leškarenje, pa i pisanje priča, da bih potputno sagledao njene pokretljive obrve i njenu lice koje me je smirivalo.

Kada sam Miri odgovarao da sam dobro, to je bilo možda zato što sam htio usamljen da negujem svoju veliku iluziju i da živim među vizijama više nego što se može pretpostaviti da neko može da se toliko odvoji od utisaka koji izljučuje svakodnevni život. Sa velikom pažnjom sam gledao u tavanici iz koje su se počaščile pomajla djevoljske stvari, a najviše sam uživao čitajući knjige u kojima sam nalazio trag one tajne za koju sam i ja živeo. I kad god bi komarac zazuao kraj moga uha, ja sam govorio: „Gost je stigao“. Nisam ni tada prestajao da osluškujem tajni šapat moje vizije. Ponekad sam potpuno gubio sebe i bio uveren da postojim samo zato da bi ovoplatio vekovni revolt mojih predaka, jer sa iskustvom od dvadeset i pet godina sumnjao sam da se nešto može učiniti protiv tamne perfidnosti koja prožima ovaj svet. Bio sam sve dalje od

Tog nesrećnog dana, pre nego što sam odlučio da napustim grad i da se vratim zavičaju koji sam iznenada otkrio, Mira me je zapitala kako to ja pišem priče. Ranije nikada nismo razgovarali o tome, niti sam ja učeš da pričam Miri o onome što se zbiva u meni dok pišem priče. Ona je redovno čitala ono što sam objavljivao, ali, nažalost, primećivao sam da ona ne može mnogo razumevanja za ono što radim? Međutim, ja joj nikada nisam zameralo. Toga dana, posle njenog uobičajnog pitanja kako sam, odmah je zapitala:

— Hoćeš li već jednom da mi kažeš kako to pišeš tevo priče? Poznajem sve ljude s kojima se družiš, prilično znam i mesta po kojima se krećeš, ali sve mi je uzaludno. Nikako ne mogu da doznam kako pišeš priče.

Gledala me je upitno sa nekim preozbiljnim izrazom na licu. Ja sam je zamislio pred tim jednostavnim pitanjem i tražio reći za jedan kratak i jasan odgovor koji bi jednom zauvek završio razgovor o tome. I dok sam razmišljao, čuo sam kako

(NASTAVAK SA 8. STR.)

vid srpske poezije sa teme ne negiran) kontinuitet, a sledeći njemu i srodnost pesničkih izraza rodjenih na raznim i dalekim vremenskim distancama. Teza da Brankovički naslednici nisu drugozaređeni romantičari - brankomanji, već Dis, Crnjanski i Dedinac, te da su srodnosti Srbije i Miodraga Pavlovića, Branka i Stevana Raičkovića dublje no na prvi pogled veoma je originalno postavljena i za savršenu sam da se nešto može učiniti protiv tamne perfidnosti koja prožima ovaj svet. Bio sam sve dalje od

Ne moramo žaliti što je antologija Bogdana Popovića savršena u odnosu na svoje nesavršene uzletišne pozicije, jer sasvim je izvesno da je kreativni napor prilikom njenog stvaranja bio daleko manji od Mišićevog. I upravo tom naporu još jednom izgovaramo ovaj Salut.

Slobodan MILETIĆ

MESEČNIK ZA KULTURU I UMETNOST / GODINA III
BROJ 2 - (18) ODGOVORNI UREDNIK: FLORIKA ŠTEFAN
UREDNIČKI DEJAN POZNANOVIĆ, IVAN HOROVIC I FLORIKA
ŠTEFAN; ESTETSKO - TEHNIČKA OPREMA: IVAN HOROVIC, VINJETE: BOGDANKA
POZNANOVIĆ; LIST IZDAJE „PROGRES“, NOVI SAD, MAKSIMA GORKOG BROJ 20
TEKUĆI RACUN KOD NARODNE BANKE 300-T-514.
SLOG I ŠTAMPA: ŠTAMPERIJA „Zvezda“, VRBAS
REDAKCIJA I ADMINISTRACIJA: NOVI SAD, MAKSIMA GORKOG BROJ 20
CENA PRIMERKA 20. DIN. GOD. PRETPLATA 200. DIN.

9